УДК 330.322:005.336.4

Ольга Віталіївна ЯРМАК

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економічної теорії та міжнародної економіки,
Харківський інститут фінансів
Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі

ІНВЕСТИЦІЙНА ФУНКЦІЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ПОСЛУГ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ТА НАПРЯМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ

Ярмак, О. В. Інвестиційна функція інтелектуальних послуг: теоретичні засади визначення змісту та напрямів реалізації [Текст] / Ольга Віталіївна Ярмак // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету "Економічна думка", 2015. – Том 20. – С. 100-105. – ISSN 1993-0259.

Анотація

Вступ*. Актуальність дослідження інвестиційної функції інтелектуальних послуг та напрямів її реалізації обумовлена провідною роллю професійних знань та інформації, що складають їх зміст, як ресурсів соціально-економічного розвитку на інноваційній основі.*

Мета*. Обґрунтування характеристик інтелектуальних послуг як інвестиційних ресурсів інноваційного розвитку національної економіки та розкриття на цій основі змісту їх інвестиційної функції.*

Метод (методологія)*. Дослідження інвестиційної функції інтелектуальних послуг здійснювалося на методологічній основі структурно-функціонального та предметно-процесного підходів до аналізу соціально-економічних явищ.*

Результати*. Функціями інтелектуальних послуг як напрямів реалізації їх соціально-економічної ролі продуцента та постачальника інтелектуальних ресурсів є такі: капіталоутворення, ресурсозабезпечення, ретрансляція, знаннєінтеграційна, інноваційна, інвестиційна. За функціональним критерієм інтелектуальні послуги – це капіталотвірні, ресурсозабезпечувальні послуги, що ретранслюють та інтегрують професійні знання і інформацію, є фактором інноваційної діяльності та видом інтелектуальних інвестицій. У структурно-функціональному аспекті цей сегмент сфери послуг є сукупністю інтелектуальних послуг, змістовно поєднаних їх нематеріальною природою, знаннєвим змістом та роллю як фактора соціально-економічного розвитку, що реалізується у їх функціях. У його складі виокремлено послуги освітні, охорони здоров'я, науково-технічні, консалтингові.*

За предметним підходом у змісті інвестиційної функції інтелектуальних послуг втілюються їх характеристики як інвестиційних інтелектуальних товарів, об'єктів інвестицій, особливого виду інтелектуальних інвестицій.

У контексті процесного підходу здійснення інвестиційної функції – це використання економічними суб'єктами інтелектуальних послуг як інвестиційних ресурсів. Інвестиційна функція інтелектуальних послуг охоплює багато напрямів їх використання як інвестиційних інтелектуальних товарів, серед яких – формування та накопичення інтелектуального капіталу фірми. З одного боку, витрати фірми на інтелектуальні послуги, які сприяють підвищенню професійного рівня, духовному та фізичному розвитку працівників, формуванню та накопиченню інформаційних ресурсів бізнесу, є інвестиціями у її інтелектуальний капітал. З іншого боку, використання знань та інформації, що складають зміст інтелектуальних послуг, у виробничому і інноваційному процесах є інтелектуальною інвестицією – вкладенням інтелектуального капіталу, що забезпечує зростання вартості та доходу.

Ключові слова*: інтелектуальні послуги; інвестиційний ресурс; інвестиційний інтелектуальний товар; інтелектуальна інвестиція; інвестиційна функція; інтелектуальний капітал; фірмово-специфічний людський капітал.*

© Ольга Віталіївна Ярмак, 2015

Olha Vitaliivna YARMAK

PhD in Economics,
Associate Professor,
Department of Economic Theory and International Economics,
Kharkiv Institute of Finance
Ukrainian State University of Finance and International Trade

THE INVESTMENT FUNCTION OF THE INTELLECTUAL SERVICES: THEORETICAL BASES FOR DETERMINING THE CONTENT AND WAYS OF IMPLEMENTATION

Abstract

Introduction. *Relevance of research investment function of intellectual services and directions for its implementation is caused by the leading role of professional knowledge and information that make their content as resources of socioe-conomic development on the basis of innovation.*

Purpose. *Justification of characteristics of intelligent investment resources services as an innovative development of national economy and disclosure of the basis of the content of their investment functions have become the purpose of the study.*

The method (methodology). *Research of investment function of intellectual services has been carried out on methodological basis of structural-functional and object-process approaches to the analysis of socio-economic phenomena.*

Results. *Among the functions of intellectual services as the directions of their socio-economic role of the producer and supplier we can single out the following ones: capital formation, resourcing, retransmission, knowledge-intagration, innovation, investment ones. By functional criterion the intellectual services are capital-creating, resourse-providing services that relay and integrate professional knowledge and information. They are the key factor of innovation and intellectual investments views. In structural and functional aspects this segment of services is a set of intelligent services, that are combined by their intangible nature, knowledge meaning and role as a factor of social and economic development, which is implemented in their functions. It consists of educational, health care, scientific and technical consulting services.*

As for objective approach their characteristics as intelligent investment goods, facilities investment, a special type of intellectual investment are embodied in content of investment function of intellectual services.

In the context of the investment approach the investment function processing is the use of intellectual services by business entities as investment resources. The investment function of intellectual services covers many areas of their use as intelligent investment products. We can single out among them the formation and accumulation of intellectual capital of the firm. On the one hand, the costs of firm for the intellectual services that enhance the professional level, spiritual and physical development of employees, the formation and accumulation of information resources of business can be determined as its investments in intellectual capital. On the other hand, the use of knowledge and information that constitute the content of intellectual services, in manufacturing and innovation process is the intellectual investment, that is the investment of intellectual capital that provides the cost and increasse revenue.

Keywords: *intellectual services; investment resources; intellectual investment goods; intelligent investment; investment function; intellectual capital; firm-specific human capital.*

JEL classification: L84, L86, E22

Вступ

Постіндустріальні суспільні трансформації характеризуються перетворенням сфери послуг у провідний сектор національної економіки, у складі якого все більшого значення набуває сегмент інтелектуальних послуг.

Актуальність дослідження змісту, видів та функцій інтелектуальних послуг обумовлена тим, що професійні знання та інформація, які складають їх зміст, є провідними ресурсами економічного розвитку на інноваційній основі. Обґрунтування інвестиційної природи інтелектуальних послуг є важливим напрямом розкриття теоретичних засад їх ресурсної ролі як фактора ефективності та конкурентоспроможності національної економіки загалом та її суб'єктів.

Дослідженню інтелектуальних послуг присвячено праці українських і зарубіжних фахівців з економіки, менеджменту, серед яких: Г. Гавриш [1], Ю. Забродін[2], О. Марченко [3-4], Н. Мірошниченко [5]. Але інвестиційна природа інтелектуальних послуг не отримала ще належного рівня теоретичного обґрунтування.

Формулювання мети статті та завдань

Метою статті є розкриття змісту інтелектуальних послуг як інвестиційних ресурсів, обґрунтування їх інвестиційної функції на методологічній основі структурно-функціонального та предметно-процесного підходів до аналізу соціально-економічних явищ.

Виклад основного матеріалу дослідження

До сфери послуг належать різні види діяльності, що задовольняють суспільні потреби та не є втіленими у матеріально-речові об’єкти. Дії або вигоди, що становлять зміст послуг, можуть бути особистими, професійними, діловими, виробничими, споживчими, соціальними та ін. Однак, незважаючи на різнорідність, послуги поєднують загальні ознаки, що становлять основу виокремлення послугової діяльності в особливу сферу економіки: нематеріальність, невіддільність від джерела, мінливість якості та ін.

Особливий сегмент цієї сфери складають послуги інтелектуальні. Це послуги, змістом і головними ресурсами продукування яких є професійні знання та інформація. «Це знаннєємна діяльність індивіда чи фірми, у процесі якої створюється інноваційний продукт з високою часткою доданої вартості, який не існував раніше, відображений у неречовій формі, як правило, у вигляді нових знань, управлінських інновацій, нових технологій»[5].

Методологічну основу визначення функцій інтелектуальних послуг як факторів соціально-економічного розвитку (таблиця 1) та видів складає структурно-функціональний підхід.

Таблиця 1. Функції інтелектуальних послуг

Функції	Змістовні характеристики інтелектуальних послуг
Капіталоутворення	Джерело формування і нагромадження людського капіталу індивідуума, інтелектуального капіталу фірми, людського і інтелектуального потенціалів суспільства
Ресурсозабезпечення	Забезпечення споживачів інтелектуальних послуг (індивідів, фірм, суспільства загалом) професійними знаннями і інформацією як пріоритетним ресурсом виробничої та інноваційної діяльності економічних суб’єктів
Ретрансляції професійних знань та інформації	У сучасній технології поширення знань інтелектуальні послуги є спеціальним каналом передачі професійних знань і інформації
Знаннєінтеграційна	Забезпечення накопичення нових знань та їх ефективного руху у виробничому та інноваційному процесах
Інноваційна	Сприяння інноваційній діяльності споживачів інтелектуальних послуг, що охоплює такі напрями: створення, впровадження і поширення інтелектуальних продуктів – новацій, що становлять зміст інноваційних інтелектуальних послуг; забезпечення інтелектуальними ресурсами інноваційної діяльності господарюючих суб'єктів на всіх стадіях інноваційного процесу; сприяння підвищенню інноватівності і інноваційної активності господарюючих суб'єктів; забезпечення взаємозв'язку наукової, інноваційної і виробничої сфер національної економіки; комерціалізація наукових продуктів, сприяння їх трансформації в інновації; поширення передових прийомів і методів інноваційної діяльності, у тому числі, досягнень інших країн у цій сфері
Інвестиційна	Інтелектуальні послуги, з одного боку, є об’єктом інвестицій у знання та інформацію як провідні ресурси соціально-економічного розвитку на інноваційній основі. З іншого боку, їх використання економічними суб’єктами – це інтелектуальні інвестиції, що забезпечують зростання вартості і доходу

Треба підкреслити, що функції інтелектуальних послуг є взаємопов’язаними та взаємозалежними напрямами реалізації їх ролі як продуцентів, інтеграторів та ретрансляторів знань та інформації, що складають ресурсну основу інноваційного розвитку економіки та є інтелектуальною інвестицією. Таким чином, за функціональним критерієм, інтелектуальні послуги – це капіталотвірні, ресурсозабезпечувальні послуги, що ретранслюють та інтегрують професійні знання і інформацію, є фактором інноваційної діяльності та інтелектуальною інвестицією. Виходячи з цього, у структурно-функціональному аспекті сектор інтелектуальних послуг є сукупністю послуг, змістовно поєднаних зазначеними функціями, у сукупності яких втілюється їх соціально-економічна роль як фактору

розвитку національної економіки на інноваційній основі. Серед них треба виокремити такі послуги: освітні – навчальні, виховні, розвивальні для фахівців, що ретранслюють загальні і професійні знання та інформацію; науково-технічні – «вид діяльності, спрямований на забезпечення створення умов розвитку і функціонування суб'єктів науково-технічної сфери та сприяння процесам одержання, збереження, поширення і практичного застосування науково-технічних знань [6, с. 129]; консалтингові – дії професіональних консультантів із забезпечення суб'єктів підприємницької діяльності необхідними спеціальними знаннями і інформацією, використання яких сприяє одержанню ними певних вигід, узагальнювальним критерієм яких виступає підвищення ефективності та конкурентоспроможності бізнесу; охорони здоров'я – професійні дії, результатом яких є якісні зміни капіталу здоров'я споживача послуг, розвиток фізичного і психологічного потенціалу людини як основи її здатності до створення продукту і вартості.

Аналіз інвестиційної функції інтелектуальних послуг ґрунтується на предметно-процесному підході та охоплює такі взаємопов'язані напрями, як обґрунтування змістовних характеристик інтелектуальних послуг як інвестиційних ресурсів (предметний підхід) та розкриття комплексних форм її реалізації на рівні фірми (процесний підхід).

У контексті предметного підходу зміст інвестиційної функції інтелектуальних послуг відображає їх інвестиційну природу. По-перше, науково-технічні, консалтингові, освітні та інші інтелектуальні послуги є *інвестиційними інтелектуальними товарами*, використання яких у виробничій чи інноваційній діяльності забезпечує їх покупцю у майбутньому отримання доходу та інших вигод. О. Довгаль справедливо вважає, що інвестицією слід вважати вкладення тих інтелектуальних цінностей, які мають товарну форму [7]. Перетворення знань та інформації у інвестиційний інтелектуальний товар здійснюється у процесі набуття ними форми інтелектуальних послуг як об'єкту попиту і пропозиції на ринку інтелектуальних ресурсів.

По-друге, інтелектуальні послуги як інвестиційні інтелектуальні товари є *об'єктом інвестицій* суб'єктів господарювання, для яких спеціальні знання та інформація виступають провідним ресурсом продуктивної діяльності із створення нової вартості. Отже, витрачаючи кошти на отримання інтелектуальних послуг, підприємець здійснює інвестицію у інтелектуальні ресурси бізнесу.

По-третє, витрати підприємця на інтелектуальні послуги є *інтелектуальними інвестиціями*. До інтелектуальних інвестицій науковці відносять «вкладення у творчий потенціал суспільства, об'єкти інтелектуальної власності, що випливають з авторського права, патентного права, права винаходу, права на промислові зразки і корисні моделі» [8, с. 132], «інвестиції у інтелектуальну власність, яка має такі форми, як виняткова (виключна) власність – запатентована або захищена авторськими правом; *інформаційна власність у вигляді надбаних знань, ідей, досвіду, навичок, кваліфікації (курсив наш – О. Ярмак)*. Ця власність не має правового захисту та реалізується у вигляді інформаційних послуг на контрактній основі через навчання, освіту, консультації або публікацію; ліцензійна власність у вигляді придбаних інвестором прав володіння або користування, що фіксуються ліцензіями» [9], «придбання виключних прав користування – купівля патентів, ліцензій на винахід, промислові зразки, товарні знаки; придбання інформаційних послуг через наймання різного роду спеціалістів – вчених і практиків за контрактом чи у вигляді разового придбання інформаційних послуг (консультування, експертиза, рекомендації та ін.); придбання науково-технічної продукції, тобто матеріалів у матеріальні формі (проектно-кошторисної документації, програм, методик, ноу-хау); вкладення у людський капітал, тобто витрати на освіту, підготовку і перепідготовку кадрів, навчання, тощо [10, с. 21]. У Законі України «Про інвестиційну діяльність» визначено, що інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект. Такими цінностями можуть бути: кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери (крім векселів); рухоме та нерухоме майно (будинки, споруди, устаткування та інші матеріальні цінності); майнові права інтелектуальної власності; сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навиків та виробничого досвіду, необхідних для організації того чи іншого виду виробництва, але не запатентованих («ноу-хау»); права користування землею, водою, ресурсами, будинками, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права; інші цінності [11]. Отже, інтелектуальними інвестиціями є вкладення інтелектуальних цінностей у виробничі, інноваційні та інші об'єкти, що здійснюються з метою отримання доходу та досягнення соціального ефекту.

По-четверте, інтелектуальні послуги є *інвестиційним ресурсом* бізнесу та інновацій. Інтелектуальні інвестиції – це вкладення у знання та інформацію, які є змістом інтелектуального продукту, що набуває різних форм, у тому числі об'єктів інтелектуальної власності, комерціалізується та є інвестиційним інтелектуальним товаром, об'єктом ринку інвестиційних ресурсів. Отже, інтелектуальні послуги слід розглядати як інвестиційний ресурс. Їх вкладення у виробничий чи інноваційний процеси забезпечує зростання вартості та отримання доходу.

Таким чином, інтелектуальні послуги як інвестиційний товар, об'єкт і особливий вид інтелектуальних інвестицій, є інвестиційним ресурсом виробничої та інноваційної діяльності. Ці їх характеристики втілюються у змісті інвестиційної функції у предметному аспекті.

У контексті процесного підходу здійснення інвестиційної функції – це використання економічними суб'єктами інтелектуальних послуг як інвестиційних ресурсів. Інвестиційна функція інтелектуальних послуг є комплексною, охоплює багато напрямів їх використання як інвестиційних інтелектуальних товарів, серед яких виокремимо формування та накопичення інтелектуального капіталу, який за визначенням О. Рязанової є вартістю людських знань [12, с. 36].

Інтелектуальний капітал фірми поділяється на фірмово-специфічний людський капітал її працівників і структурний капітал, у складі якого – капітали організаційний (процесів та інновацій) і клієнтський.

Специфічний людський капітал працівників фірми є сукупністю їх спеціальних знань, здібностей, навичок, які використовуються у бізнес-процесах з метою зростання вартості, доходу, інших вигод. Якщо фірма, здійснюючи фінансування професійного навчання, підвищення кваліфікації, духовного та фізичного розвитку її робітників, залучає до цього процесу інтелектуальні послуги, то, по-перше, її витрати на їх оплату є інвестиціями у фірмово-специфічний людський капітал. По-друге, використання інтелектуальних послуг для підвищення професійного рівня працівників є інтелектуальною інвестицією у їх розвиток, оскільки є фактором зростання у майбутньому як їх заробітної плати, так і доходу фірми.

Визнаними джерелами нагромадження людського капіталу є освіта і охорона здоров'я. Освітні послуги формують інтелектуальний капітал працівників фірми, послуги з охорони здоров'я орієнтовані на збереження і розвиток фізичного та психологічного потенціалу особистості – найважливішого елемента людського капіталу. Фірма, фінансуючи заходи, спрямовані на поліпшення здоров'я робітників, розвиток фізичної культури, організацію відпочинку, здійснює інвестиції у таку складову фірмово-специфічного людського капіталу, як капітал здоров'я працівників.

Інвестиційним ресурсом нагромадження як фірмово-специфічного, так і структурного капіталів фірми є консалтингові послуги. По-перше, консалтинг з економіки та управління сприяє підвищенню професійного рівня менеджменту фірми, тобто є джерелом накопичення фірмово-специфічного капіталу її управлінців. По-друге, консалтингові послуги забезпечують фірму новими знаннями, методами, методиками та прийомами ведення бізнесу, носії яких є її організаційним капіталом виробничого і інноваційного процесів. По-третє, консалтинг маркетингової діяльності фірми забезпечує її необхідними знаннями та методами формування, накопичення та ефективного використання її клієнтського капіталу.

Інвестиційним ресурсом формування структурного капіталу фірми є також науково-технічні послуги, що спрямовані на забезпечення суб'єктів господарювання науковими продуктами, використання яких приносить економічні вигоди, сприяє підвищенню їх ділової та інноваційної активності.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Інвестиційна функція інтелектуальних послуг відображає їх змістовні характеристики та роль як інвестиційних ресурсів. По-перше, професійні знання та інформація, що складають зміст інтелектуальних послуг, а також їх носії, є об'єктом інвестицій фірми з метою накопичення її людського та структурного капіталів як складових інтелектуального капіталу. По-друге, використання інтелектуальних послуг як ресурсу виробничої та інноваційної діяльності є інтелектуальною інвестицією – вкладенням інтелектуального капіталу, що забезпечує у майбутньому зростання доходу та інших вигод. Подальший аналіз інтелектуальних послуг як інвестиційного ресурсу спрямований на визначення умов та чинників ефективної реалізації їх інвестиційної функції.

Список літератури

1. *Гавриш, Г. Аналіз ринку інтелектуальних послуг в Україні [Електронний ресурс] / Г. О. Гавриш. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=868*
2. *Забродин, Ю. А. Интеллектуальные услуги в бизнесе [Текст] / Ю. А. Забродин. – М.: Экономика, 2009. –635 с.*
3. *Марченко, О. С. Консалтингові ресурси національних інноваційних систем. Економіко-теоретичний аналіз[Текст]: монографія / О. С. Марченко. – Харків, Право, 2008. – 280 с.*
4. *Марченко, О. С. Знанєінтеграційна роль інтелектуальних послуг: сутність, напрями реалізації[Текст] / О. С. Марченко, О. В. Ярмак // Вісник НУ «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Економічна теорія та право. – 2012. – № 4 (11). – С. 56-63.*
5. *Мирошниченко, Н. В. Интеллектуальные услуги: подходы к определению и типологизации[Текст] / Н. В. Мирошниченко. – Режим доступа: http://cdn.scipeople.com/materials/9038/Интел % 20/.pdf.*
6. *Нематеріальна економіка: управління формуванням і використанням інтелектуального капіталу[Текст]: монографія / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, Т. М. Камінська та ін.; за ред. Л. С. Шевченко. – Х.: Право, 2014. – 404 с.*

7. *Довгаль, О. Інтелектуальні цінності як інвестиційний ресурс у інноваційних процесах [Електронний ресурс] / О. Г. Довгаль. – Режим доступу: http://nauka.kushnir. mk.ua/?p=14367.*
8. *Бугас, В. Особливості інвестування в інтелектуальний капітал[Текст] / В. В. Бугас // Вісник КНУТД. – 2013. – № 2. – С. 132-135.*
9. *Карпунь, І. Н. Інтелектуальні інвестиції як різновид інновацій [Електронний ресурс] / І. Н. Карпунь // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. –Вип. 20. 13. – С. 156-159. – Режим доступу: http://nvunfu.esy.es/Archive/20_13/156_Kar.pdf.*
10. *Логутова, Т. Теоретичні засади процесу комерціалізації інтелектуальних інвестицій [Текст] / Т. Г. Логутова, І. А. Ленцов, А. В. Годяцька // БізнесІнформ. – 2012. – № 9. – С. 20-25.*
11. *Про інвестиційну діяльність : закон України від 18 вересня 1991 року N 1560-XII: редакція від 06.11.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12.*
12. *Рязанова, О. Интеллектуальный капитал в системе экономических категорий [Текст] / О. Рязанова // Экономические науки. – 2011. – № 6 (79). – С. 36-47.*

References

1. *Havrysh, H. (n. d.). Analiz rynku intelektual'nykh posluh v Ukrayini. Retrieved from: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=868.*
2. *Zabrodin, Ju. A. (2009). Intellektual'nye uslugi v biznese. Moscow: Jekonomika.*
3. *Marchenko, O. S. (2008). Konsaltynhovi resursy natsional'nykh innovatsiynykh system. Ekonomiko-teoretychnyy analiz. Kharkiv, Pravo.*
4. *Marchenko, O. S. & Yarmak, O. V. (2012). Znanyeintehratsiyna rol' intelektual'nykh posluh: sutnist', napryamy realizatsiyi. Visnyk NU «Yurydychna akademiya Ukrayiny imeni Yaroslava Mudroho». Seriya: Ekonomichna teoriya ta pravo, 4 (11), 56-63.*
5. *Miroshnichenko, N. V. (n. d.). Intellektual'nye uslugi: podhody k opredeleniju i tipologizacii. Retrieved from: http://cdn.scipeople.com/materials/9038/Intel % 20/.pdf.*
6. *Shevchenko, L. S., Hrytsenko, O. A., Kamins'ka, T. M. (2014). Nematerial'na ekonomika: upravlinnya formuvannyam i vykorystannyam intelektual'noho kapitalu. Kharkiv: Pravo.*
7. *Dovhal', O. (n. d.). Intelektual'ni tsinnosti yak investytsiynyy resurs u innovatsiynykh protsesakh. Retrieved from: http://nauka.kushnir. mk.ua/?p=14367.*
8. *Buhas, V. (2013). Osoblyvosti investuvannya v intelektual'nyy kapital. Visnyk KNUTD, 2, 132-135.*
9. *Karpun', I. N. (2010). Intelektual'ni investytsiyi yak riznovyd innovatsiy. Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny, 20.13, 156-159. Retrieved from: http://nvunfu.esy.es/Archive/20_13/156_Kar.pdf.*
10. *Lohutova, T. G., Lentsov, I. A., Hodyats'ka, A. V. (2012). Teoretychni zasady protsesu komertsializatsiyi intelektual'nykh investytsiy. BiznesInform, 9, 20-25.*
11. *Pro investytsiynu diyal'nist' : zakon Ukrayiny vid 18 veresnya 1991 roku N 1560-XII: redaktsiya vid 06.11.2014 r. (2014). Retrieved from: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12.*
12. *Rjazanova, O. (2011). Intellektual'nyj kapital v sisteme jekonomicheskih kategorij. Jekonomicheskie nauki, 6 (79), 36-47.*

Стаття надійшла до редакції 27.05.2015 р.